

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Vergunningvrij

Versie 2.2

Voor welke Wabo-activiteiten in, aan, op of bij beschermde monumenten en in beschermde stads- of dorpsgezichten is geen omgevingsvergunning nodig?

Vooraf

Met de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) zijn verschillende vergunningen en ontheffingen samengevoegd in één vergunning: de omgevingsvergunning. Burgers en bedrijven hoeven hierdoor in de meeste gevallen voor één project niet langer verschillende vergunningen aan te vragen. Eén omgevingsvergunning voor het gehele project volstaat.

Bij beschermde monumenten bestaat één project vaak uit verschillende Wabo-activiteiten. Bij bouwwerkzaamheden aan een monument gaat het dan om de Wabo-activiteit wijzigen van een rijksmonument (artikel 2.1 lid 1 onder f Wabo) of een gemeentelijk of provinciaal monument (artikel 2.2 lid 1 onder b Wabo) en de Wabo-activiteit bouwen (artikel 2.1 lid 1 onder a Wabo). Binnen zo'n project worden dus verschillende Wabo-activiteiten onderscheiden, ook al gaat het feitelijk om dezelfde werkzaamheden. Op grond van artikel 2.1 lid 3 van de Wabo kan in het Besluit omgevingsrecht (Bor) worden bepaald in welke gevallen de vergunningplicht niet geldt. Met de Modernisering Monumentenzorg zijn vergunningvrije activiteiten geïntroduceerd met betrekking tot de Wabo-activiteit wijzigen van rijksmonumenten en voor de Wabo-activiteit bouwen in, aan, op of bij monumenten en in rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten. Dit is sinds 1 januari 2012 geregeld in het Bor. Hierbij is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de toen al bestaande bepalingen over vergunningvrije activiteiten in het Bor.

Dat een project uit verschillende Wabo-activiteiten kan bestaan, betekent ook dat het kan voorkomen dat de ene Wabo-activiteit vergunningvrij is, terwijl de andere Wabo-activiteit binnen hetzelfde project vergunningplichtig is. Het project is dan dus niet vergunningvrij. Bij beschermde monumenten komt dit geregeld voor. Dit heeft enerzijds te maken met de vraag of er monumentale waarden in het geding zijn bij activiteiten met betrekking tot het beschermde monument zelf en anderzijds met de vraag of het bouwen bij een beschermd monument voldoet aan de regels uit het bestemmingsplan en redelijke eisen van welstand, (mede) in relatie tot het monument.

Deze brochure behandelt alleen de vergunningvrije gevallen van de Wabo-activiteit wijzigen van een rijksmonument (artikel 3a van bijlage II bij het Bor) en van de Wabo-activiteit bouwen in, aan, op of bij rijksmonumenten, provinciale en gemeentelijke monumenten (artikel 4a lid 1 van bijlage II bij het Bor) en in rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten (artikel 4a lid 2 van bijlage II bij het Bor). De reden dat het vergunningvrij-regime voor het wijzigen van de gemeentelijke en provinciale monumenten niet wordt behandeld, is dat dit regime per gemeente kan

verschillen. Hiervoor is immers niet het Bor maar de desbetreffende monumenten- of erfgoedverordening bepalend. De Wabo-activiteit wijzigen van een gemeentelijk of provinciaal monument kan alleen vergunningvrij zijn voor zover dat in de desbetreffende verordening is geregeld. Overigens zal in veel verordeningen zijn aangehaakt bij het vergunningvrij-regime voor rijksmonumenten en zal deze brochure voor die gevallen ook van nut kunnen zijn.

Tot slot wordt opgemerkt dat bij bouwactiviteiten op of in archeologische rijksmonumenten behalve een eventuele omgevingsvergunning voor de Wabo-activiteit bouwen ook een archeologische monumentenvergunning voor het verstoren van een archeologisch rijksmonument vereist is op grond van de Erfgoedwet (artikel 9.1 lid 1 onder a Erfgoedwet in samenhang met artikel 11 lid 2 Monumentenwet 1988). Die vergunningplicht valt ook buiten het bestek van deze brochure.

Sinds 1 november 2014 is het Bor op enkele punten gewijzigd, wat onder meer gevolgen had voor de vergunningvrije gevallen van de Wabo-activiteit bouwen in rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten. Deze wijzigingen zijn in deze publicatie verwerkt.

Bij twijfel over het in een concreet geval wel of niet vergunningvrij zijn van activiteiten met betrekking tot beschermde monumenten is het raadzaam tijdig contact op te nemen met het bevoegd gezag, doorgaans de gemeente.

Deze geactualiseerde brochure is enerzijds een verduidelijking ten opzichte van een eerdere versie uit 2011, waarbij een scherper onderscheid is aangebracht tussen de Wabo-activiteit wijzigen van een rijksmonument en de Wabo-activiteit bouwen in, aan, op of bij beschermde monumenten. Anderzijds is de tekst ook aangepast naar aanleiding van de wijziging van het Besluit omgevingsrecht (Bor) per 1 november 2014, die betrekking heeft op vergunningvrij bouwen in van rijkswege beschermde stads- en dorpsgezichten. Ten opzichte van versie 2.1 van deze brochure zijn er nog enkele kleine aanscherpingen aangebracht.

Deze brochure is tot stand gekomen in samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Federatie Grote Monumentengemeenten, de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit en het netwerk Steunpunten Cultureel Erfgoed.

Vergunningvrije wabo-activiteiten

Voor twee soorten Wabo-activiteiten die betrekking (kunnen) hebben op monumenten zijn er vergunningvrije gevallen aangewezen. Het betreft:

1. de Wabo-activiteit wijzigen van een rijksmonument, en
2. de Wabo-activiteit bouwen:
 - in, aan, op of bij een monument. Hierbij gaat het zowel om rijksmonumenten als om provinciale en gemeentelijke monumenten;
 - in rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten.

1. Vergunningvrije gevallen Wabo-activiteit wijzigen rijksmonument

Voor de Wabo-activiteit wijzigen van een rijksmonument is in de volgende gevallen geen omgevingsvergunning nodig:

- a. gewoon onderhoud (onder bepaalde restricties);
- b. in pandige veranderingen van onderdelen van een rijksmonument die geen waarde hebben uit het oogpunt van monumentenzorg.

1.a Gewoon onderhoud onder voorwaarden vergunningvrij

Zowel bij de activiteit bouwen als bij de activiteit wijzigen van een beschermd monument kan sprake zijn van gewoon onderhoud dat vergunningvrij is. Met gewoon onderhoud worden de werkzaamheden bedoeld die erop gericht zijn om te behouden wat er is. Dit is het uitgangspunt dat is vastgelegd in de Nota van Toelichting bij het Bor.

Gewoon onderhoud is onder bepaalde randvoorwaarden vergunningvrij: als de detaillering, profilering en vormgeving gelijk blijven, is er geen vergunning vereist voor de Wabo-activiteit bouwen (artikel 2 onder 1 en artikel 4a lid 1 van bijlage II bij het Bor).

Dit geldt ook voor de Wabo-activiteit bouwen met betrekking tot (rijks)monumenten.

Ook voor de Wabo-activiteit wijzigen van een rijksmonument is vergunningvrij gewoon onderhoud mogelijk (artikel 3a lid 1 van bijlage II bij het Bor). Vanuit het belang van de monumentenzorg geldt hierbij dat de werkzaamheden het bestaande materiaal zoveel mogelijk dienen te respecteren. Daarbij gelden twee extra randvoorwaarden. Naast de detaillering, profilering en vormgeving mogen ook de materiaalsoort en kleur niet wijzigen. Aangetaast materiaal mag zonder vergunning worden vervangen voor zover dit technisch noodzakelijk is – en dus gewoon onderhoud wordt beoogd – en aan deze vijf randvoorwaarden wordt voldaan.

Voor gewoon onderhoud aan aangelegde rijksmonumenten, zoals tuinen en parken, dat vergunningvrij is, geldt dat de aanleg en de soort beplanting (en de ‘cultivar’, ofwel de variëteit) niet mogen wijzigen.

Let op: voor gemeentelijke en provinciale monumenten is de Wabo-activiteit wijzigen van een monument wat betreft gewoon onderhoud vergunningvrij voor zover dit geregeld is in de desbetreffende erfgoed- of monumentenverordening (artikel 2.2 lid 1 aanhef en onder b Wabo).

Restauratie

Bij grootschalige vervanging van bouwmaterialen is al gauw geen sprake meer van gewoon onderhoud, maar van restauratie.

Bij restauratie gaat het om (incidentele) werkzaamheden die het reguliere (regelmatig terugkerende) onderhoud te boven gaan en noodzakelijk zijn voor herstel.

Is de Wabo-activiteit vergunningvrij?					
Ten minste één Wabo-activiteit niet vergunningvrij	Wabo-activiteit		Beide Wabo-activiteiten vergunningvrij	Wabo-activiteit	
	wijzigen rijksmonument (art. 2.1 lid 1 onder f Wabo)	bouwen (art. 2.1 lid 1 onder a Wabo)		wijzigen rijksmonument (art. 2.1 lid 1 onder f Wabo)	bouwen (art. 2.1 lid 1 onder a Wabo)
Geheel afkrabben of afbranden van oude verflagen of anderszins kaalhalen en overschilderen in de bestaande kleur	nee	n.v.t.*	Afkrabben van plaatselijk loszittende delen van de verflaag, plaatselijk plamuren, licht opschuren en overschilderen in de bestaande kleur	ja	n.v.t.
Overschilderen in een andere kleur	nee	n.v.t.	Overschilderen in de bestaande kleur	ja	n.v.t.
Volledige vernieuwing van een raam, deur of kozijn dat niet geheel technisch 'op' is (ook als materiaal- soort en vorm niet wijzigen)	nee	ja	Vervanging van: 1. een kozijn dat geheel technisch 'op' is 2. verrot kozijnhout (d.m.v. aanlassen)	ja	ja
Volledige vernieuwing hemelwaterafvoer, ook als materiaalsoort en vorm niet wijzigen	nee	ja	Herstellen en plaatselijk vernieuwen van hemelwaterafvoer	ja	ja
Volledige vervanging van alle pannen, leien of andere soort dakbedekkingen, die nog niet 'op' zijn	nee	ja	Vervanging van delen van dakbedekking (pannen, leien, bitumen, riet), voor zover kapot of aan het eind van de levenscyclus ('op')	ja	ja
Vervanging van historisch glas (verkleurd en/of getrokken) door modern glas	nee	ja	Vervangen van kapotte ruiten, waarbij de soort (historisch) glas niet wijzigt	ja	ja
Glas-in-lood: volledige vervanging van het lood (verloden) zonder dat het lood 'op' is	nee	ja	Uitnemen en plaatselijk herstellen van glas-in-loodramen	ja	ja
Aanbrengen van isolatieglas, waarbij roeden en/of kozijnen worden aangepast of vervangen	nee	nee	Aanbrengen van dun isolatieglas in de bestaande roeden en profilering, ter vervanging van niet-historisch glas, waarbij het aangezicht zowel binnen als buiten niet wijzigt	ja	ja
Volledige vernieuwing van de buitenhuid (opmetselen nieuwe klamp)	nee	nee	Plaatselijk aangetast metselwerk inboeten	ja	ja
Volledige vernieuwing van al het voegwerk dat deels nog goed is	nee	ja	Plaatselijk aangetast metselwerk opnieuw voegen met dezelfde soort voeg	ja	ja
Gevelreiniging waarbij meer dan alleen water wordt gebruikt. Met fysieke gevolgen en met oog op esthetisch effect	nee	n.v.t.	Gevelreiniging met water onder lage druk om algen en mos te verwijderen. Bijv. ter voorbereiding van technisch herstel	ja	ja
Hydrofoberen = waterafstotend maken	nee	n.v.t.			
In parken en tuinen: nieuwe aanplant van een andere soort of in een ander verband	nee	n.v.t.	Het inboeten van beplanting in een park- of tuinaanleg met dezelfde beplanting (soort en cultivar) en in hetzelfde verband	Ja	n.v.t.
Verharden of semi-verharden van paden	nee	n.v.t.	Het onderhouden van paden waarbij het type verharding niet wijzigt	Ja	n.v.t.

* n.v.t. (niet van toepassing) wil zeggen dat het geen Wabo-activiteit bouwen betreft.

Voorbeelden van werkzaamheden waar voor de Wabo-activiteit wijzigen van het rijksmonument geen vergunning nodig is.

In dezelfde kleur overgeschilderd: vergunningvrij

Herstel lood en pannen conform bestaande toestand: vergunningvrij

Herstel houtwerk vergunningvrij als detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur dezelfde blijven

Glas-in-loodraam uitgenomen, hersteld en met dezelfde glassoort teruggeplaatst: vergunningvrij

Vergunningvrij onderhoud

Herstel leiwerk conform bestaande toestand: vergunningvrij

Kapotte delen van de hemelwaterafvoer met hetzelfde materiaal vervangen: vergunningvrij

1.b Inpandige veranderingen van onderdelen van een rijksmonument die geen waarde hebben uit het oogpunt van monumentenzorg

Voor een activiteit die uitsluitend leidt tot inpandige veranderingen van een onderdeel van het monument dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft, is op grond van het Bor geen omgevingsvergunning vereist voor het wijzigen van een rijksmonument. In veel gevallen gaat het hierbij om veranderingen aan recente toevoegingen die ten tijde van de aanwijzing als rijksmonument nog niet bestonden en dus pas na de aanwijzing zijn aangebracht. Deze recente toevoegingen hebben doorgaans geen monumentale waarde en zijn ook niet van belang

voor het monument als geheel (dit laatste geldt wel als deze bij een restauratie zijn aangebracht). Hierbij kan gedacht worden aan het vervangen van een later ingebouwde keuken of badkamer of het verwijderen van gipsplaten die na de aanwijzing zijn aangebracht. Verandering van deze onderdelen kan dan ook zonder omgevingsvergunning voor het wijzigen van een rijksmonument. Dat moet dan wel zonder het veranderen van de draagconstructie en de (sub)brandcompartimentering en zonder uitbreiding van de bebouwde oppervlakte en het bouwvolume. Anders zou er een omgevingsvergunning voor de Wabo-activiteit bouwen nodig zijn. Enkele voorbeelden:

Is de Wabo-activiteit vergunningvrij?					
	Wabo-activiteit			Wabo-activiteit	
	wijzigen rijksmonument (art. 2.1 lid 1 onder f Wabo)	bouwen (art. 2.1 lid 1 onder a Wabo)		wijzigen rijksmonument (art. 2.1 lid 1 onder f Wabo)	bouwen (art. 2.1 lid 1 onder a Wabo)
Ten minste één Wabo-activiteit niet vergunningvrij			Beide Wabo-activiteiten vergunningvrij		
Alle wijzigingen van interieuronderdelen met monumentale waarde, zoals: stucplafonds, historische wandbekleding, lambrisering, haardpartijen enz.	Nee	Ja	Wijzigen of verwijderen van niet-historische onderdelen, zoals het vervangen van een recente trap of het stuken van recente binnenmuren	Ja	Ja
Herstellen of verwijderen van eventuele achterliggende historische wandafwerking, zoals lambriseringen, behang of schilderijen	Nee	Ja	Verwijderen van hard- en zachtboard betimmeringen en gipsplaten	Ja	n.v.t.
Herstel of verwijderen van tevoorschijn komende historische stucplafonds	Nee	Ja	Verwijderen van later ingebrachte systeemplafonds	Ja	n.v.t.
Verwijderen van recente scheidingswanden die geen deel uitmaken van de draagconstructie en zonder wijziging van de (sub)brandcompartimentering, die tijdens een eerdere restauratie zijn aangebracht om de oorspronkelijke structuur van het pand te herstellen	Nee	Ja	Verwijderen van recente scheidingswanden zonder betekenis voor de historische structuur, die geen deel uitmaken van de draagconstructie en zonder wijziging van de (sub)brandcompartimentering, van bijvoorbeeld gasbeton of gipsplaten	Ja	n.v.t.
Inpandige ingrepen in het casco, bijvoorbeeld het wijzigen van dragende muren	Nee	Nee (als de draagconstructie of (sub) brandcompartimentering wijzigt)			
Toevoegen van nieuwe binnenwanden die de oorspronkelijke historische structuur wijzigen	Nee	Ja (als de draagconstructie of (sub) brandcompartimentering niet wijzigt)			
Wijzigen of verwijderen van sanitair of keukeninrichting uit de bouwtijd of een voor de monumentale waarde belangrijke latere bouwphase	Nee	Ja	Vernieuwen van een recente keuken- of badkamerinrichting	Ja	Ja

Voorbeelden van werkzaamheden waar voor de Wabo-activiteit wijzigen van het rijksmonument wel een vergunning nodig is.

Volledig vervangen van voegwerk. Vergunning nodig.

Aanbrengen binnenisolatie. Vergunning nodig.

Volledig cascoherstel. Vergunning nodig.

Vervanging van oorspronkelijk mondgeblazen glas (links) door modern glad floatglas (rechts), beide in een oud raam. Vergunning nodig.

Geen onderhoud, maar restauratie. Vergunning nodig.

2. Vergunningvrije gevallen Wabo-activiteit bouwen

Voor de Wabo-activiteit bouwen in, aan, op of bij gemeentelijke of provinciale monumenten of rijksmonumenten of voorbeschermde (archeologische) monumenten (in de volgende paragraaf kortweg: monument) en in rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten wijkt het vergunningvrije regime iets af ten opzichte van het reguliere vergunningvrije regime voor bouwwerken zonder monumentale status.

2.a Wabo-activiteit bouwen in, aan, op of bij een monument

Wabo-activiteit bouwen vergunningvrij

In bepaalde gevallen is voor de Wabo-activiteit bouwen in, aan of op onderdelen van een monument met betrekking tot onderdelen die geen waarde hebben uit het oogpunt van monumentenzorg, maar wel deel uitmaken van het monument¹, geen omgevingsvergunning nodig. Het gaat hier om een aantal bouwactiviteiten uit artikelen 2 en 3 van bijlage II bij het Bor die op grond van artikel 4a lid 1 van die bijlage vergunningvrij zijn. Deze bouwactiviteiten zijn ook vergunningvrij bij monumenten.

Aan welke bouwwerkzaamheden moet dan worden gedacht? Het gaat dan allereerst om gewoon onderhoud en bouwwerkzaamheden die worden verricht ter uitvoering van een door de gemeente opgelegde verplichting op grond van artikelen 13, 13a of 13b van de Woningwet tot het treffen van (bouwkundige) voorzieningen. Daarnaast gaat het onder meer om werkzaamheden met betrekking tot dakkapellen, dakramen, zonnecollectoren, kozijnen, balkonscheidingen, tuinmeubels, speeltoestellen, schuttingen en hekken, keermuren, vlaggenmasten, antenne-installaties voor mobiele telefonie, schotelantennes, bouwwerken voor infrastructuur en nutsvoorzieningen, bovenleidingen, elektronische sirenes, straatmeubilair, tijdelijke bouwketen en kleine gebouwtjes van maximaal 2 m² en maximaal 1 meter hoog. Bij veel van deze gevallen gelden wel beperkingen aan de maatvoering en plaats van de bouwactiviteit. Zo mag er aan de voorkant minder dan aan de achterkant of aan zijkanten die niet naar openbaar toegankelijk gebied zijn gekeerd.

Wabo-activiteit bouwen niet altijd vergunningvrij voor monumenten

Een klein aantal normaal gesproken vergunningvrije gevallen van de Wabo-activiteit bouwen in de artikelen 2 en 3 van bijlage II bij

het Bor is volgens artikel 4a niet van toepassing op monumenten. Dit zijn het oprichten van bijbehorende bouwwerken of uitbreiding daarvan, bouwwerken voor recreatief nachtverblijf (zomerhuisje, bed & breakfast) en dakkapellen in het voordakvlak of in een naar openbaar gebied gekeerd zijdakvlak. In die gevallen is er wel een vergunningplicht voor de Wabo-activiteit bouwen.

Voorbeelden voor bouwen in, aan, op of bij monumenten:

Is de Wabo-activiteit bouwen vergunningvrij?	
De bouw van een serre aan een monument	Nee
Het uitbreiden van een recente uitbreiding van een monument	Nee
Het maken van een badkamer in een recente uitbreiding van een monument die uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft	Ja
De bouw van een schuur bij een monument (op hetzelfde erf)	Nee
Het plaatsen van een niet uitstekend dakraam, daklicht of lichtstraat in het dakschild aan de voorzijde van een niet beschermd bouwwerk bij een monument, mits daarop geen welstandseisen van toepassing zijn	Ja
Het plaatsen van een dakkapel op het zij- of achterdakschild van een niet beschermd bouwwerk bij een monument	Ja

Let op: bovenstaande tabel geeft geen uitsluitel over de Wabo-activiteit wijzigen van een monument

2.b Wabo-activiteit bouwen in rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten

Voor de Wabo-activiteit bouwen is in een aantal gevallen geen omgevingsvergunning nodig in rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten. Let op: als sprake is van een monument (bouwen in, aan, op of bij een monument) binnen het gezicht, dan geldt hetgeen hiervoor in paragraaf 2a is beschreven.

Onder bepaalde voorwaarden kunnen de meeste gevallen van de Wabo-activiteit bouwen uit artikel 2 en 3 van bijlage II bij het Bor vergunningvrij worden uitgevoerd. Het moet, behalve bij gewoon onderhoud en bouwen in verband met een verplichting op grond van artikelen 13, 13a of 13b van de Woningwet tot het treffen van voorzieningen, dan wel gaan om:

- 1°. in pandige veranderingen, of
- 2°. een verandering van een achtergevel of achterdakvlak die/dat niet naar openbaar toegankelijk gebied is gekeerd, of
- 3°. een bouwwerk op het achtererf, in het verlengde van het hoofdgebouw, loodrecht op de achtergevel, of
- 4°. een bouwwerk op openbaar toegankelijk gebied.

¹ Een aanwijzing als beschermd monument betreft altijd de gehele onroerende zaak. Alle onderdelen van die zaak vallen onder de bescherming. Denk behalve aan haardpartijen, deuren, trappen etc. ook aan een (later) aangebouwde serre of een keuken. Dit geldt ook als dit onderdeel geen monumentale waarde heeft. Zelfstandige bouwwerken die tegen het monument zijn aangebouwd, en daarmee in constructief noch in functioneel opzicht een eenheid vormen, maken alleen onderdeel uit van het monument als ze expliciet in de aanwijzingsbeschikking zijn opgenomen. Denk bijvoorbeeld aan een tegen de kerk aangebouwde pastorie of een directeurswoning tegen een fabriek.

Voor bijbehorende bouwwerken geldt een zwaarder regime. Deze bouwwerken mogen alleen gebouwd worden op grond van artikel 3, onderdeel 1, van bijlage II bij het Bor in het achtererfgebied dat gelegen is achter het hoofdgebouw en tussen het verlengde van de zijgevels (zie de afbeeldingen op pagina 9). Bouwen op grond van artikel 3 van de bijlage betekent dat dit uitsluitend vergunningvrij is toegestaan als het bestemmingsplan het toelaat.

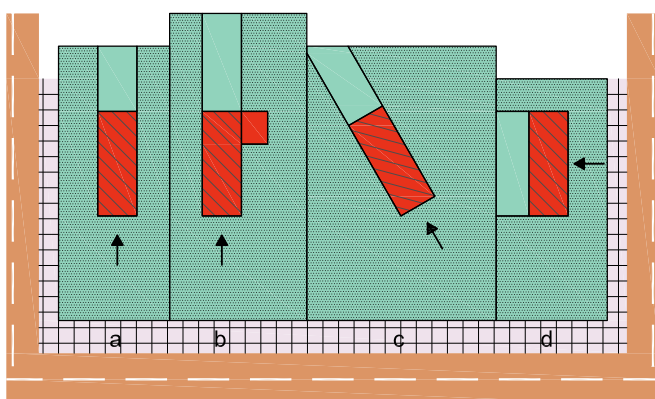
Voor een nadere uitleg over het begrip bijbehorend bouwwerk wordt verwezen naar het informatieblad *Vergunningvrij bouwen*.

Wanneer wel en wanneer geen omgevingsvergunning nodig voor een bijbehorend bouwwerk?

van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voor het bouwen van bijbehorende bouwwerken in het achtererfgebied kunnen nog andere beperkingen gelden. Bijvoorbeeld als het bestemmingsplan voor dit bouwen regels bevat in het belang van de archeologische monumentenzorg en het bouwwerk een oppervlakte heeft van 50 m² of meer.

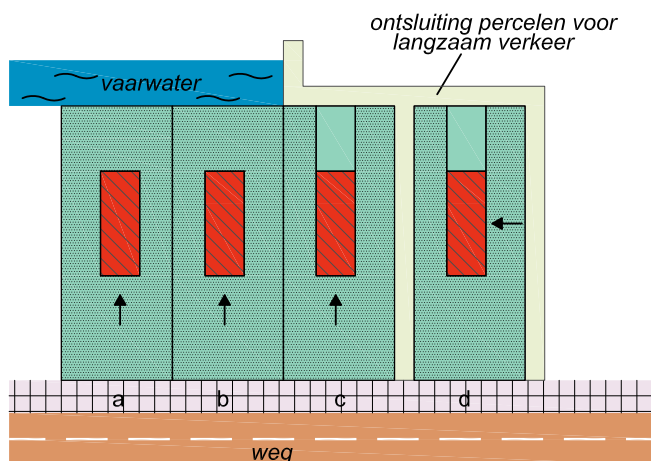
De actuele en geldende tekst van het Besluit omgevingsrecht vindt u op www.overheid.nl: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0027464>

Is de Wabo-activiteit bouwen vergunningvrij in een rijksbeschermd stads- of dorpsgezicht?*	
Het aanbrengen van een deur- of raamkozijn in voor- of zijgevel	Nee
Het aanbrengen van een deur- of raamkozijn in achtergevel	Ja
Het aanbrengen van een dakkapel in voor- of zijdakschild	Nee
Het aanbrengen van een dakkapel in achterdakschild	Ja
Het aanbrengen van zonnecollectoren of zonnepanelen op het voor- of zijdakschild	Nee
Het aanbrengen van zonnecollectoren of zonnepanelen op het achterdakschild	Ja
Het bouwen van een schuur naast of voor het gebouw	Nee
Het bouwen van een schuur op het erf loodrecht achter het hoofdgebouw indien het bouwwerk past in het bestemmingsplan of de beheersverordening (zie hiervoor www.ruimtelijkeplannen.nl) en voldoet aan redelijke eisen van welstand	Ja

Bouwen in rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten

- bouwwerk;
- ↑ entree bouwwerk;
- Wabo-activiteit bouwen niet-vergunningvrij;
- Wabo-activiteit bouwen vergunningvrij.

Colofon

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
 Smallepad 5 | 3811 MG Amersfoort
 Postbus 1600 | 3800 BP Amersfoort
 tel. 033 – 421 7 421
info@cultureelerfgoed.nl
www.cultureelerfgoed.nl
 december 2017